

Demokratisk och kommunistisk kolonialpolitik

För några år sedan förklarade det brittiska arbetarpartiet, som på denna punkt kan sägas företrädare engelsk uppfattning över huvud, att koloniernas förvaltning borde betraktas "som ett förtroendeuppdrag för de infödda invånarna, med främsta uppgift att främja dessa invånarens välfärd, uppfostran och utveckling. En väsentlig uppgift för förvaltningen bör alltid vara att i skilda hänseenden utbildade invånarna på sådant sätt att de inom kortaste möjliga tid blir i stånd att styra sig själva." Den ryska kolonialpolitiken innebär enligt Stalins ord en "förpliktelse att göra slut på efterblivenheten hos de folkgrupper som vi ärvt från det förflutna och att ge efterblivna folk tillfälle att politiskt, kulturellt och ekonomiskt hinna upp det egentliga Ryssland".

Dessa deklarationer är i vissa hänseenden likartade. Det gäller att verka för de koloniala, efterblivna folkens materiella och andliga utveckling. Både England och Ryssland vill forma de "beskyddade" folken efter sitt beläte. Men denna sistnämnda princip leder uppenbarligen till helt skilda konsekvenser: England vill förvandla kolonierna till demokratiska, självstyrande stater; Ryssland vill i sina kolonier genomföra och trygga det kommunistiska system som är kärnan i det ryska samhällsskicket. I ena fallet söker man uppfostra till självständighet, i det andra till kommunistdiktatur.

Härmed följer även andra viktiga skillnader i förvaltningsarbetet. För England har det under senare tid varit självklart att kolonifolkens institutioner och traditioner så långt möjligt skall respekteras. Religiösa sedvänjor och fördomar har i det längsta tolererats, även då de framstått som farliga ur effektivitets- och rationaliseringssynpunkt; i Indien förbjöd man visserligen brännandet av ånkor, men inskred inte mot en mängd av de konstiga och hinderliga handlingsmönster som utbildats i religionens hägn. Rättsstatens grundsatsar har upprätthållits, även då följderna syntes betänkliga: skildringarna av engelska kolonialtjänsten än vittnar om hur svårt det varit att beivra brott och våldsdåd av alla slag inom primitiva folk då brittiska regler om bevisning och processuellt förfarande skall användas. Äganderättsförhållandena har fått förbli orubade trots att de ofta varit socialt vådliga; då det engelska styret skapat ordning och stabilitet, har det på detta sätt ofta blivit betraktat som ett

skydd för det bestående. I engelsk ideologi har man emellertid kunnat trösta sig med att kolonialfolken får sköta om dessa ting själva då de blir mogna för demokrati. Att hela tankegången varit allvarligt menad framgår klästrast av den politik som under senare tid förts gentemot Indien.

För Ryssland blir problemet däremot enkelt. Snabbt och hänsynslöst genomförs en likriktning som gör det erövrade eller på annat sätt behärskade området till en miniatyr av Ryssland: propaganda, förbud mot opposition, socialisering av produktionsapparaten blir de främsta medlen. Medan England måste låta engelsmän ha de högsta posterna till dess självstyrelse beviljas — ty därmed formas det förenande band som är oundgängligt —, kan ryssarna ge makten åt välsinnade infödingar, ty här är det medlemskapet i och lydningen för det kommunistiska partiet som förenar. Ett fåtal klara kommunister, stödda av polis och propaganda och med fängelse och koncentrationsläger för de tredskande, har kunnat styra ett land efter ryska eller om man så vill kommunistiska direktiv.

De antydde olikheterna mellan engelsk och rysk kolonialförvaltning — nyligen analyserade i Kathleen Stahls "British and Soviet Colonial Systems" — har efter kriget fått en helt annan betydelse än tidigare. Med en viss generalisering kan nämligen sägas att de brittiska metoderna blivit grundläggande för de demokratiska staternas behandling av efterblivna och beroende folk och att de ryska metoderna utsträcks att gälla raden av nyförvärvade satelliter. Man kan jämföra England i Afrika och Ryssland i Centralasien; man kan också jämföra USA i Sydkorea och Ryssland i Nordkorea och, varför inte, England och USA i Grekland och Ryssland i Bulgarien eller Polen.

Härmed har följt en tendens till nyorientering i debatten av det största intresse. På radikalt och socialistiskt håll har man av gammalt stått kritisk till kolonialpolitiken, till imperialismen, och särskilt England har anklagats för att ingripa i de primitiva folkens liv; att ge sig i väg från kolonierna så snart som möjligt har ofta sagts vara Englands plikt. (Ett undantag utgjorde Fabian Society, den socialistiska intelligensens förening, som för femtio år sedan närmade sig den engelska högern genom sin tro på kolonialpolitiken som en rationaliserande och förbättrande verksamhet.) Nu framför personer

av samma allmänna åskådning kravet att de demokratiska staterna skall uppfostra de beskyddade länderna med helt annan kraft och hårdhänhet än hittills.

Utgångspunkten för debatten har ofta varit Korea, där Ryssland följt sin traditionella politik och USA har velat så snart som möjligt utan föregående genomgripande reformer införa självstyrelse. Den amerikanska politiken är farlig, förklarar redaktören för The Nation, Freda Kirchwey, den innebär att man underlåtit att göra vad som från ekonomisk och social synpunkt varit behövligt. "Att tvinga igenom en snabb jordexpropriation, att avsätta en korrumperad, förtryckande härskarklass, att ge folkledare politisk makt, det har för oss framstått som hänsynslöst och omoraliskt." På ungefär samma sätt uttalar sig den intelligente engelske socialisten Crossman. Vår demokrati, skriver han, har utbildats under många generationer; hur kan vi tro att en sådan styrelse på några år skall kunna realiseras inom efterblivna nationer. Och han antyder att vad som behövs i länder av denna typ är en provisorisk diktatur — som Kemals i Turkiet. Först efter ett sådant skede av hänsynslös reform-

verksamhet är en realdemokrati tänkbar. Detsamma kunde sägas inte bara med tanke på Korea, utan på åtskilliga stater både i Europa och Sydamerika.

Det är ett fruktansvärt dilemma de mera utvecklade demokratierna här står inför. Den kommunistiska politiken innebär vid en viss grad av elände och social klyvning sannolikt en materiell förbättring för de sämst ställda folkgrupperna — även om i det långa loppet resultatet måste betraktas som negativt eftersom frihet och demokrati på denna väg aldrig nås. Den demokratiska politiken medför alltför lätt att den enda reformen blir upprättandet av en bräcklig demokrati — en demokrati som inte kan handla med kraft och som genom de ekonomiskt-sociala missförhållandena i viss mån blir sken och fiktion. Men är det å andra sidan möjligt för de stater som stiger i land med demokratin som lösen att etablera en diktatur — om ock tillfällig — mot befolkningens vilja, denna vilja må i realiteten vara oklar, upplyst och bunden av fördomar och skrankor? Möjligheten av ett slags kompromiss mellan dessa linjer är ett av de problem som kan bli avgörande för demokratiens framtid.